

BREZPOSELNOST V MINNESOTI JE VELIKA

Brezposelni delavci naj nikar ne prihajajo v Minnesoto za delom. — Nikar se naj ne ozirajo na vabljive oglase podjetnikov.

St. Paul, Minn. — Minnesotski strokovno organizirani delavci svare delavce, naj nikar ne prihajajo v minnesotška mesta za delom. Nikar se naj delavci ne ozirajo na oglase, ki pripovedujejo, da se delo dobi v industriji. Zdi se, da so ti oglasi plod kapitalistične zarote, ki ima namen privabiti veliko število delavcev v Minnesoto, da bo boljše znižati delavske mezde.

Veliko delavcev je brez dela v Minneapolisu, St. Paulu in Duluthu, ki so tri glavna industrijska mesta v državi, pravi George W. Lawson, tajnik Minnesotake državne delavske federacije. Povedati o prosperiteti in napačno poročilo posredovalne službe delavskega departamenta o položaju povzročajo, da razmere postajajo še slabše, kot so. Mesto prosperitete imamo depresijo, nadaljuje Lawson.

Lawson želi, da njegovega svarila ne slišijo samo industrijski delavci, ampak tudi farmerji, ki zaradi depresije v poljedelstvu silijo v industrijska središča.

Lawson meni, da delavci razumejo depresijo v poljedelstvu in da na tisoče farmerjev sili v industrijska središča, da dobe delo v industriji, ampak farmerji si ne bodo izboljšali svojega položaja, ako pridejo v industrijska središča iskati dela v industriji.

Mezde izučenih delavcev v minnesotških mestih so tako nizke, kot so mezde neizučnih delavcev v Chicagu ali kje drugje. Temu Lawson dodaja, da je bilo na tisoče izučenih delavcev v St. Paulu in Duluthu primoranih iti drugam za delom.

Casniki ne pišejo resnice o položaju. Listi poročajo o zgradbah, ki se niso še nikdar zgradile. V resnici pa vladata med delavci brezposelnost in revščina, končuje Lawson.

Bogate najdbe v Panami

Templi, grobovi in zlati oklepi, podobni egiptovskim, odkriti v džungli.

Panama City, 23. apr. — Ameriška arheološka ekspedicijska, katero vodita George Williams in Wallace Blain, je zadnje dni odkrila v džungli notranje panamske province Cocle razvaline starodavnih indijanskih templjev in grobnice poglavarjev s bogatim nakitom. Odkritelji sodijo, da so te najdbe stare 2000 do 5000 let.

Najzanimivejša najdba je grobnica indijanskega poglavarja, ki se nahaja 15 čevljev globoko pod sedanjim površjem. Okostje je obloženo v oklep iz bakra, ki je skozinosko prevlečen z zlatom, na prsih pa ima ploščo iz čistega zlata. Našli so tudi zlate svečnike, bakrene bojne sekire, razno posodje s okrajski in orodje iz kamna. Ruševine templja imajo stebre in hijeroglifne, ki so čudovito podobne onim v razvalinah starega Egipta.

Dva policaja obdolžena ropanja.

Chicago, — Dva policaja sta obdolžena, da sta pomagala banditom pri napadu na banko, ki je bil ubit Frank Novak, bančni prenašalec denarja.

Mehika izgnala vse vodilne nadškofe in škofe

Dva najaktivnejša nadškofa in štirje škofje aretirani in odpeljani z vlakom do meje. Vlada jih je obtožila vstabske aktivnosti in indirektno odgovornosti za bestialni masaker pasažirjev v La Barci.

Mexico City, 24. apr. — Nadaljna dva katoliška prelata sta bila včeraj izgnana iz Mehike. To sta nadškof Pedro Vera y Zurja iz Puebla in škof Jose Marínque y Zarante iz Hueyutle; skupaj osem vodilnih članov episkopata.

Včeraj je bilo pokopanih 84 žrtev masakerja pri La Barci. Vsa trupla so bila pokopana v enem samem grobu.

San Antonio, Tex., 24. apr. — Iznani mehiški nadškofje in škofje, ki so prišli danes semkaj, priznavajo, da so bili deportirani radi tega, ker so odprto povedali ministru notranjih stvari Tejadi, da imajo mehiški katoličani pravico bojevat se za svojo cerkev tudi z orožjem, če je treba. "To znači, da ste uporniki," je odgovoril Tejada in odredil njihovo deportacijo.

Mexico City, 24. apr. — Mehika vlada je v uradnem poročilu pojasnila izgon članov episkopata iz dežele. Izgnanci so bili intervjuvani in pokazani so jim bili neovrgljivi dokazi glede njihovega sodelovanja v vstaji proti vladi. Ko so bili vprašani, kaj si izberejo, proces pred sodiščem ali odhod iz dežele, so si takoj izbrali zadnje.

Mexico City, 23. apr. — Šest vodilnih in najaktivnejših nadškofov in škofov katoliške hierarhije in Mehiki je bilo včeraj deportiranih iz dežele. Bili so aretirani in postavljeni na vlak, ki jih je odpeljal proti ameriški meji. Danes so dospeli v Laredo, Tex.

Iznani člani episkopata so: Jose Mora y del Rio, nadškof v glavnem mestu in primas mehiške hierarhije; Leopoldo Ruiz y Flores, nadškof v Michoacan; Salvador Uranga, škof v Cuernavaca; Ignazio Valdespino y Diaz, škof v Aguascalientes; Gerardo Anaya, škof v Chiapasu; Jose Maria Echeverria, škof v Saltilu.

Drastična akcija vlade je sledila na obtožbo generala Alvarera, šefa generalnega štaba

ZENSKA STRANKA PRIVESEK STARE GARDE

V boju proti zakonom za zaščito žene v industriji je ženska stranka v prvih vrstah.

New York, N. Y. — Burbonški demokratije in stara garda republikanske stranke je dobila dobro zavestnico v narodni ženski stranki, ki je bila od bogatih "dam" organizirana v ta namen, da nasprotuje zakonom za zaščito žene v industriji. V bojih proti osmrtnemu delavniku za delavke v industriji in drugim socialnim zakonom, ki so v kapitalistični človeški družbi potrebni za zaščito žene v industriji, vidimo narodno žensko stranko vedno v prvih vrstah.

V New Yorku se je vršila debata med mrs. Lilliam Symes, zastopnica Newyorške lige konzumentov in mrs. Clarence Smith, ki je zastopala narodno žensko stranko.

V tej debati je mrs. Smith zapela staro lajno, da taki zakoni, kot je zakon za 48 ur dela v tednu, za dobojanje minimalne mezde za delavke itd., zopustivljajo ženo v industriji. Zadrževala je pravo stališče velikorističevcev delavstva, češ, da ne sme biti sprejeta nobena postavba, ki bi omejevala svobodo delavke v industriji.

Mrs. Symes ji je posvetila, da so industrijele preje zopustivljajo ženo, če preden se je mislilo na zakone za zaščito žene v industriji. Nagajala je, da so delavke veliko slabše plačane kot delavci. Žene še niso spoznale resnice, da so danes važen faktor v industriji, zato jih je težko organizirati, da se branijo proti brezobzirnemu izkoriščanju njih delavne sile.

Povedala je, da je svobodna pogodba prazna fraza za one, ki morajo delati za mezdo. Svoboda za one, ki delajo za mezdo pomeni akrajanje delavnic, zboljanje mezde in bolj udoben življenje. In da se doseže to, se mora prazni individualizem umakniti učinkovitemu kolektivizmu. Oni, ki delajo za mezdo, se morajo poslužiti vsakega orožja, ki služi temu namenu.

Od narodne ženske stranke se je opislala za besedo se mrs. Margaurite Benson, ravnateljica podjetniške organizacije Women's Bureau of the National Manufacturers' Assn., ki se je drznila reči, da so otroci mater, ki delajo v industriji bolj zdravi, kot otroci onih mater, ki so doma.

Mrs. Symes ji ni ostala dožnja odgovora in posvetila ji je s statističnimi podatki delavskega departamenta Združenih držav, s katerimi je dokazala, da je umrljivost otrok posebno tam velika, kjer morajo matere delati v tovarnah za nizko mezdo.

SOCIALISTI NAPREDOVALI V AVSTRIJI.

Dunaj, 24. apr. — Pri današnjih volitvah za novi parlament so socialisti pomnožili svoje mandate, niso pa dosegli pretežne večine kolikor kažejo prva poročila o volilnem izidu. Klerikalci, monarhisti, demokrati in vse ostale buržoazne stranke so bile združene proti socialistom.

Zaniboni dobil 30 let ječe.

Rim, 23. apr. — Tito Zaniboni, bivši socialistični poslanec, je bil včeraj obsodjen na 30 let zapore na obtožbo, da je hotel ustreliti Mussolinija lansko jesen. General Capello, njegov dozdnevni sokrivec, je dobil enako kazen.

Prvi spopad med razkolničnimi kantonskimi četami

Kajšekove čete premagane in razorožene po levičarskih četah, katere vodi general Čengčien, osvovitelj Nankinga. Hankovska vlada zahteva, da se tujezemske bojne ladje umaknejo z reke Jangtse.

Sangaj, 23. apr. — Danes je prišlo poročilo o prvem spopadu z orožjem med levičariko in desničarsko frakcijo kantonske revolucionarne armade. Konflikt je izbruhnil včeraj v provinci Anhwei med manjšina oddelekom Kajšekove in Čengčienove armade. General Čengčien je zadnji mesec vodil kantonske čete, ki so okupirale Nanking. V spopadu je bil Čengčien zmagovalček, ki je ujel nasprotnike in jih razorožil.

General Čengčien, ki je na strani hankovske vlade, prodira s svojimi četami proti Nankingu.

Čiang Kajšek je poslal večji del svoje armade na sever, kjer se nadaljuje kampanja proti militaristam Čangčungčangu iz Santunga.

Kajšekova vlada v Nankingu je še vedno bolj na papirju. Voditelj desničarjev, ki so bili povabljeni, da prevzamejo mini-

Povodni na južnem zapadu še ni ponehala

75.000 oseb je izgubilo vse imetje. Reke se še razliva. Predsednik Coolidge je apeliral na vse Unije, naj zbere pet milijonov dolarjev prispevkov. Slana umorila letošnje sadje.

Chicago, 24. apr. — Reka Mississippi še vedno narašča. Po današnjem poročilu je čez 200 oseb utonilo in 100.000 ljudi je brez strehe.

Chicago. — Reka Mississippi s pritoki vred še vedno deli smrt in uničevanje v Arkansasu, Misouriju, južnem Illinoisu in drugih prizadetih državah.

V petek je predsednik Coolidge objavil apel na ljudstvo Združenih držav za finančno pomoč nesrečnim prizadetim prebivalcem. Pomožni fond je v okrbli Rdečega križa. Predsednik želi, da se nabere najmanj pet milijonov dolarjev za najnujnejšo pomoč. Coolidge je dal Rdečemu križu pripomočke vojnega, mornaričnega in zakladniškega departamenta na razpolago.

Po zadnjih poročilih je položaj v poplavljeni coni sledeči: 75.000 oseb je direktno prizadetih, ker so izgubile vse imetje in se nahajajo v šotoriščih in drugih začasnih kempah.

Okrog 70 manjših mest in naselbin ter na milijone akrov bogate farmerske zemlje je pod vodo.

Na tisoče oseb je neoprestano v smrtni nevarnosti, ker so zajete na hrčbkih, ki so zdaj otoki in katere vsak čas lahko preplavi voda. V zadnjih dveh dneh je utonilo okrog 40 oseb. Na tisoče oseb je zajetih tudi v železniških vozovih, na strehah in celo na drevesih.

Druga nesreča — seveda ne tako velika, toda občutna dovolj — je zadela farmerje po vsem Illinoisu in sosednjih državah vsled slane, ki je v četrtki pomorila sadovnjake in jagodne nasade, ki so bili že vsi v cvetju. Škoda je ogromna. Kakor kažejo poročila, je letošnji pridelek sadja in jagod v teh krajih popolnoma uničen.

All želi stati pravino plačati štiri slovensko? Narčni in "Slovensko-avstrijsko slovnice", kotere je izdala to leto, na področju Kujbom matice S. N. P. J.

RAMSEY MACDONALD V WASHINGTONU

Sprejem se je razlikoval od onega, ko je zastopal še čevljarske delavce. — Pa še bolj v protislovju je z dogodki v vojnem času, ko so mu v Britaniji povod žvižgali, ker ni hotel sovražit Nemce.

Washington, D. C. (F. P.) — J. Ramsey Mac Donald je prišel dne 20. aprila v Washington in našel je vse pripravljeno za njegove arejeme. Sedel je v britskem poslanstvu in je odgovarjal na vprašanja, ki so mu jih zastavili časniki poročevalci. Zajutrkoval je s sir Esme Howardom, torijskim poslanikom in več gosti, med katerimi so bili senator Borah, Green, predsednik in Morrison, tajnik Ameriške delavske federacije, delavski tajnik Davis itd. Bila je velika razlika, kot takrat, ko je zastopal čevljarske in klobučarske delavce iz Leicesterja v letu 1915, ki ga je pisala rdeča skupina v parlamentu. Bil je pa še večji kontrast med dnevi od vojnem času, ko so MacDonaldu žvižgali iz vsakega vogala v Britaniji, ker ni hotel sovražit Nemce.

Zvečer mu je Ameriška delavska federacija pridrla večerjo v Hamiltonovem hotelu. Bilo je navzočih 60 odbornikov delavskih strokovnih organizacij in nekaj uradnikov. Ko je govoril časniki poročevalca, je rekel, da je splošna stavka "zadela delavce v splošnem" in ker so bili stroški prevetki in uničujoči za delavsko gibanje, on misli, da se tako hitro ne obnovi.

Kritiziral je Cooka, tajnika Britske rudarske federacije, rekoč, da je Cook zjutraj od devetih vnet unijonist, od desetih je sindikalist, od enajstih zagovarja politično akcijo, popoldne pa sopoet priporoča industrijsko akcijo. Njegovemu lastnemu povozu, ki so ga povzročili Cookovi podporniki, ko se je pogajal za blagajnika neodvisne delavske stranke, ne pripisuje nobene važnosti. Rekel je, da ga bo zdaj nominiralo okoli sedemdeset organizacij, in da pričakuje veliko večje število glasov, kot jih je dobil lani v vsi delavski stranki.

Ko so ga vprašali glede položaja v Kitajci, ki ga je povzročila poteza Čiang Kajšeka, je MacDonald odgovoril, da so tujezemske sile odgovorne za vse, kar se je zgodilo. Razgovarjal se ni o razrednem vprašanju in kitajski revoluciji. Interjru je bil kratek zaradi zajuiterka pri sir Esme Howardu.

MacDonald je tudi odgovoril glede tridesetletnice židovskega dnevnika "Forwarda", češ, da on piše londonska pisma za ta list in za to so se obrnili nanj, da je govoril na slavnosti. Izjavil je odločno, da dnevnik ni plačal njegovih potnih stroškov v Ameriko.

JAVNO PREDAVANJE O SPOLNI VZGOJI. Važno za Chicago.

"Svobodna govornica" Jugoslovenskega prosvetnega združenja" priredi javno socialno-zdravstveno predavanje v soboto dne 30. aprila v prostorih na 345 W. 18th street.

Predmet predavanja bo: "Spolni odnosi in spolna vzgoja". Predava medicinski dijak J. Bjankini. Vstop k predavanju je vsakemu brezplačen. Predavanje bo zelo podučljivo za moške in ženske. Pričetek točno ob osmi uri zvečer.

Odbor "Svobodne govornice".

MacDonald zbolel. Njegovi shodi preklicani.

New York. — Ramsay Mac Donald je 22. t. m. nenadoma obolil in njegovi govori, ki so bili napovedani za soboto in nedeljo, so bili preklicani. Bolan je na vnetju sapnika. Zdravniki pravi, da ni nič nevarnega, potrebno pa je, da bolnik počiva.

Politični pregled po Jugoslaviji

JUGOSLOVANSKI PARLAMENT.

(Izvirno Prevedeno.)

Dne 1. marca je bil izglasovan državni proračun, ki ga je predložila klerikalno radikalna vlada narodni skupščini, s 156 glasovi proti 136 glasovom.

Proračunski zakon v S. H. S. skupščini je bilo važnejši, v kolikor je prišlo v navado, da vlada predlaga v tem zakonu različne "dodatke, amandamente", ki dajejo finančnim in ostalim ministrom obsežna pooblastila, ki grede tako daleč v letošnjem proračunskem zakonu, da poblašajo ministre in ministerski svet, spreminjati zakone s svojimi uredbami. Zato izražajo nekateri člani opozicijske opravičeno bojazen, da hoče sedanja klerikalno radikalna vlada brisirati parlament, v katerem ima tako slabo večino in uvesti misterijalno diktaturo potom dekretov.

IZ PRIMORJA

V Trzinu je izvršil samomor 62letni Fran Švelgel iz Senožca. Njegovo truplo so našli v plovnem kanalu. Boda žene ljudi v obup.

V Čepovanu imajo za občinskega načelnika nekega upokojenega stotnika, ki se obnaša strogo po vojaško, kar napravlja za domačine najslabši vtis. S seboj je pripeljal za tajnika italijanskega človeka, ki ne zna slovensko. Tako vlada v občinskem uradu samo italijanščina.

Zidanje justične palače v Trstu se bo nadaljevalo. Ministrstvo za javna dela je nakazalo vsoto 2 milijona lir in v državnem proračunu pride postavka 4.700.000 lir. Palača se je pričela graditi že pod prejšnjim režimom.

Na Kras hodijo Tržičani radi nedeljo za nedeljo. Nekateri se obnašajo precej brezobzirno in mnogo jih je, ki mečejo od sebe goreče vžigalce ali ogorke cigarete in cigar, ne da bi pazili, kam to pade. Tako narašča nevarnost, da se zažgo gozdič in novi nasadi. Občinska uprava je bila opozorjena na grdo navado številnih tržičkih izletnikov, ki je šestkrat povzročila ogenj v suhi travi, in je sedaj izdala poziv, da morajo vsi izletniki strogo paziti, da ne zakrivijo kakšne škode kmetovalcem in nasadom.

Prapor za obmejne miličnike je kupilo slovensko prebivalstvo v Knežaku in Zagorju. Izročitev je bila zelo slovesna. Župnik Kalan je blagoslovil prapor, občinski načelnik Pian je proslavil udanost prebivalstva fašističnemu režimu. Načelnik je pridedil zakusko na občinske stroške seveda!

KUBANSKI MESAR PRIDE V WASHINGTON.

Razume se, da bo imel številno policijsko stražo.

Washington, D. C. — Machado, kubanski predsednik, o katerem pravi Panameriška delavska federacija, da so njegovi policaji in vojniki v pretečenih osemnajstih mesecih pomorili več kot sto delavskih voditeljev, je prišel v glavno mesto Združenih držav. Njegov prihod je bil določen na 22. t. m. in Coolidgeva administracija mu je priredila pompozno sprejem.

Voditelji delavskega strokovnega gibanja niso napravili nobenih sklepov, da se mu približajo. Ob času njegovega obiska ga najbrž niti nadlegovali ne bodo s petičijo, da naj s kubanskimi delavci ravna bolj človeško in dostojno.

Machada bo seveda ves čas stražila in čuvala policaja. Pamenet človek ne pojde niti blizu, da vidi človeka, o katerem je poročevalec Panameriške delavske federacije poročal tako strašne reči, da se navadnemu človeku, kar je že lasje na glavi.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERISKI SLOVENC!

Sodnik dal razporoko občinstvu v razsodbo

Prvi slučaj se vrste v Ameriki. Občinstvo je tako razsodilo kakor sodnik.

Chicago. — Sodnik Harry A. Lewis je v petek predsedoval občinski razpravi glede ločitve zakona. Osemnajst let že poslušala ta sodnik ločitvene razprave in daje razsodbe, in njegovi lasje so posiveli vsled težkih skrbri, ki jih povzročajo take spre in živce moreče pravde. Petkova razprava je zopet bila ena onih zapletenih, v katerih se križajo očitki in tajtve skrajnega zakonskega sovraštva. Patrick J. Brennan, 8814 S. Justine st., je tožil svojo ženo Katarino za ločitev na podlagi nenavadne ženske krutosti. Vsi dokazi so bili predloženi, priče so izpovedale svoje in obe strani sta razgalili svoje privatne krize in težave do dna. Evidenca je bila približno enako težka na obeh straneh; kajti tudi soprog ni bil brez napak. Končno je cela zadeva padla na sodnika, da bazira svoj pravorek na svoji previdnosti in razsodnosti.

Sodnik je bil v zadregi. Katera stranka je obremenjena z večjo krivdo in katera z manjšo? Pri ločitvenih pravih te vrste ni porote. Sodnik mora sam soditi. Ali more vselej soditi pravično? Sodnik Lewis se je ozrl po dvoran. Bila je skoraj polna občinstva. Ljudje obojega spola, ki imajo čas, radi hodijo poslušati ločitvene pravde. Vedno je kaj senzacije in nauka ...

Tečaj je sodniku padla dobra misel v glavo. Vprašal je poslušalce, da vsi oni, ki so slišali vso razpravo od začetka do konca, vzdignje roke. Osemnajst oseb — devet moških in devet žensk — je dvignilo roke. Nato je sodnik rekel sodnemu slugi, naj pripravi listke in jih razdeli med prijavljence.

"Moji dobri ljudje," jih je nagovoril sodnik, "jaz vas prosim, da vi sodite o tem slučaju. Prepričan sem, da ste dovolj nepristranski in da se ne daste potegniti. Moja pamet je že otoplela vlad poslušanja teh večnih očitkov. Glasujte! Ako mislite, da ima soprog prav, zapišite na listek besedo "soprog"; če je po vaši sodbi žena manj kriva kat on, zapišite "soproga." Vaša razsodba je le moralnega značaja, toda zame bo velike vrednosti."

Poslušalci so odglasovali in sluga je pobral listke v klobuk in jih položil pred "sodnika."

SHOD V INTERESU SACCA IN VANZETIJA BO DNE 13. MAJA.

Na protestnem shodu bodo govorili zastopniki raznih naprednih struj.

Chicago, Ill. — Protestni shod v interesu Sacca in Vanzetija, dveh po nedočetnem obojnih italijanskih delavcev, se bo vršil dne 13. maja v domu cestno-železnih uslužbencev (Carmen's Hall.)

Glavni govornik bo John Fitzpatrick, predsednik Čikaške delavske federacije. Na shodu bodo govorili govorniki raznih naprednih struj proti strašne- mu juštinegu umoru, ki ga namerava izvršiti država Massachusetts.

Izobčeni dijaki sprejeti nazaj. New York. — Pet dijakov iz georgijske univerze, ki so bili izobčeni radi urejevanja lista "Iconolast", kateri je priobčal kritike šolskega vodstva, je bilo ponovno sprejetih v šolo, pod pogojem, da ne bodo rabili "nedostojnih besed" v listu.

ISAIAK NEWTON

(† 20. marca 1727.)

Pred 200 leti je umrl v Londonu in bil pokopan v westminsterski opatiji prirodoslovec in filozof Isaak Newton (izgovori Njutn). Z njim je umrl eden izmed naslednikov Slovana Nikolaja Kopernika, ki je prvi razmaljal skoraj poldruge tisoletje star nazor o zemlji in vesmirju. Kopernik je "zemljo zganil," Newton pa je — mimo številnih drugih razkritij v področju prirodnih ved — iznašel zakone njenega gibanja. S svojo teorijo o gravitaciji je znatno pripomogel, da se je razbistrilo vprašanje, kaj je prav za prav zemlja, ki na nji človeštvo živi in umira, kake sile jo vodijo na njeni poti in v kakšnem odnosu je z ostalimi svetovi.

Kopernik je z naukom, da se suče zemlja okoli svoje osi in da se z ostalimi planeti vrti okoli sonca, ki je mirno in leži v središču vesolja, prevrnil stari svetovni nazor. Ali Kopernik je jedva slutil, da obstaja neka sila, ki drži te svetove v primerni razdalji, ni pa mogel povedati, kaj je ta sila. (Zvezdoznanec Kepler (1571 do 1630) je zastopal nazor, da je sonce moč, ki giblje planete, med tem ko planeti gibljejo lune. Šele Anglež Newton je odkril in z zapredenimi računskimi podpril zakon težnosti in vesoljnega gibanja. Pravi, da je sedel nekega dne na vrtu in razmišljal o svojih znanstvenih načrtih, ko se je utrvalo jabolko z veje in padlo na tla. Newtonu je šinilo v glavo vprašanje: Zakaj pade jabolko na zemljo? Nemara obstoji neka sila, ki ga vleče k tlom? Od tod so mu krenile misli na druge predmete. Če vržete kamen visoko v zrak, pade sigurno na zemljo. Vse teži k tlom. Obstoji neka sila težnosti. Vsi deli gmote se privlačijo med sabo, ta sila pa je vedno proporcionalna masi teles, ki se privlačijo. Kar velja za malo, mora veljati tudi za veliko. Sila, ki ravna pota dozorelega sadu, ravna tudi vse-mirska telesa; Zemljo, planete, sonce. Newtonov duh je spoznal v padanju jabolka z drevesa zakone celega vesmirja. Vsi učeni in neučeni ljudje pred njim so videli tak vsakdanji pojav, ali nihče ni spoznal v tej samoumevnosti ključa k svetovni uganj. Newton se je lotil na tej podlagi znanstvenega dela, predvsem računanja. Dokazal je svojo teorijo z matematiko in jo vzel nasprotovanju uveljavljen Newtonov gravitacijski zakon velja še dandanes, kljub naporem, da se izpodbije z relativnostjo (Einstein). Ali na njegovo mesto se ne da postaviti nič drugega; težnost in gibanje teles sta v vzročni zvezi, sredobežna in sredotežna sila sta v večnem izenačevanju.

Najbrže je zgodba o Newtonu in jabolku zgolj anekdota. Zakaj Newton se je že izza mladih let veliko bavil z mehaniko, s problemi gibanja. Poznal je vse dotodanje izledke od starega Arhimeda (8. stoletje pr. Kr.) preko Kopernika in Galileja; vedel je, koliko se je človeški um trudil, da bi prodir mrak svetovnih ugank in dognal pravo sliko svetovja. Poznal je teorije mnogih prirodoslovcov, ki so takisto kot prirodoslovci ustvarjali pdlago za nov svetovni nazor, ki naj se postavi proti onemu, katerega je držala cerkev in ki so ga cerkveni očetje utemeljevali s poganom Aristoteliom. Radi tega se zdi verjetno, da je dolgo in neumorno iskal skrivnostno silo, ki vodi tako jabolko drevesa kakor zvezde na njihovi poti.

Newtonova raziskovanja so bila zelo obsežna in rodovitna. Nadaljeval je Galilejeve optične študije. Pogrečilo se mu je razkrojiti belo svetlobo v barvni spektrum. Tako je postavil nauk o barvah na povsem novo podlagi; dognal je, da je bela svetloba sestavljena iz raznih barv. Izgotovil je prvi daljnovid z zrcalom, ki je štirikratno približal predmete. Nimitamo namena, da bi podal čitatelju celotno sliko Newtonovega znanstvenega dela. Ne bomo podrobneje razmotrivali o njegovem poglavitnem delu "Philosophiae naturalis principes mathematicae" (Priradna filozofija na matematičnih načelih).

Tudi na višku slave ni imel Newton samih avtilih ur. Kolikor mu niso grenile žitja telesne bolečine, so ga pritikale k tlom duševne. Imel je — kakor vsak, ki hodi pota besnice ali ki vzbuja s svojim delom zavist manj sposobnih ljudi — veliko nasprotnikov, ki so devali v nič njegove nazore. Moral se je braniti celo pred očitkom, da je svojo gravitacijsko teorijo "ukradel" ljubosumnemu tekmeču Hookeju. Izlegel se je dolg in mučen spor, ki so posegli vanj največji učenjaki tistega časa. Zmaga je bila prihranjena Newtonu. Izmed zunanjih njegovih nasprotnikov je omeniti nemškega modroslovca Leibnitza (1646—1716).

Bil pa je Newton precejšen čudak: mrk, nezadovoljen z vsem, često zloben in vihrav, kakor so sploh ljudje, ki jim mati priroda ni bila preveč prijazna. Zameril si mu, da se je on, ki je bil vodilni duh v sodobni prirodni znanosti, veliko ukvarjal z alkemijo, na katero so prosvetljeni duhovi takrat gledali prezirljivo in da se je nagibal k mistizmu. To priča, da je — kakor večina ljudi — živel tudi Newton v protislovjih. Bil je duševno razdvojen kakor mnogi

Kako Hoover poroča o "komercijalnih" faktih

Skrbi trgovskega tajnika glede kitajske revolucije se zrcalijo v časnikem poročilu.

Washington, D. C. — Trgovski tajnik Hoover poroča na svoj način "komercijalne" fakte, ki imajo stike z revolucijo na Kitajskem.

Svoje poročilo pričinja s tem, da pravi, da se izgledi za trgovino v Sangaju izboljšujejo, za kar govori delovanje konservativnih ali zmernih elementov v nacionalistični stranki.

Za tem nadaljuje, da so s finančno podporo kitajskih industrijskih in bananih interesov podvezth aktivni koraki za potlačene radikalcev v nacionalistični stranki in delavskih nemirih. Agitatorji in drugi, ki so služili kot piketi, so bili razoboroženi in generalna stavka, ki jo je odredila splošna delavska unija dne 13. aprila, je bila le deloma uspešna. Zadržanja znamenja kažejo, da se kmalu konča.

Splošni položaj trgovine je vseeno negotov. Kitajski bančni in industrijski interesi v Sangaju niso pri volji podpirati skrajnih elementov, ki so osredotočeni v Hankovu, in upajo, da zagospodarijo konservativci z vladnim sedežem v Nankingu mesto v Hankovu.

Z drugimi besedami pomeni: Velebizniški interesi veselijo se, med kitajske revolucionarje se je posrečilo zanesti razkol. Upanje je veliko.

NA PRODAJ JE

80 akrov dobre zemlje ob lepi cesti, 7 akrov oblačnega, vodnjak in malo posejka. Cena je samo \$800.00 in takoj je plačati samo \$200.00, drugo na obroke in 5% obresti. Pišite lastniku: Andrew Puch, P. O. Millston, Wis. (Adv.)

NA PRODAJ JE

6estsobna lesena hiša in garaža za tri kare. Stavbniše (lot) meri 25x125. Vaša primerna ponudba se sprejme. Oglasite se pri lastniku na: 1909 W. 21st Place, Chicago, Ill. (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (March 31-1927) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Pomnite je pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Nasli zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c na poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

"PROSVETA"

UPRAVNIŠTVO
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

SEZNAM PRIREDNIH SLOVENSKE ORGANIZACIJ V CHICAGU.

- Klub št. 1, J. S. Z. — Dramska predstava in prvomajska slavnost, v nedeljo 1. maja, v dvorani S. N. P. J. Pevsko društvo "Triglav", koncert v Hrvatskem domu v So. Chicagu, dne 8. maja.
- Pevsko društvo "Slovan", koncert dne 29. maja v Hrvatskem domu, So. Chicagu.
- Orkester S. N. P. J. — Vasilica dne 29. maja v dvorani S. N. P. J.
- Piknik društva št. 1 S. N. P. J., dne 19. junja pri Vidmarju v Willow Springsu.
- Piknik društva "Zarja", dne 27. junja pri Vidmarju v Willow Springsu.
- Piknik društva "Zvon" št. 70 J. S. K. J., dne 4. julija pri Vidmarju v Willow Springsu.

— M. S.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

Oscar Wilde: Strah na Cantervilleškem gradu

"Da, missis," je odgovorila postarna gospodinja plašno. "Kri je bila tu prelita."

čal na kolenih in drgnil po tleh z malim črtalom, ki je izgledalo kakor črna mila. Trenutek pozneje ni bilo niti sledu več za krvavim madežem.

spoda Otisa pred zlom, ki pride nad hišo. "Na lastne oči sem videla reči, ki zaježe lase vsakemu kršćanskemu človeku, in mnogo, mnogo noči nisem zatislila oči zastran strašnih reči, ki se gode na tem gradu."

MARK TWAIN: MALI KLATEŽ TOM SAWYER

Poslovenil I. Mulaček. (Dalje.)

Po zajutreu so se polegli v senco — Huck je pri tem kadil — nato pa so se podali v gozd na raziskovalno potovanje. Veselo so tavalji dalje preko razpadajočih hlodov, skozi gosto grmovje, med veličastnimi vladarji gozda, zastri od vrha do tal z visečimi kraljevskimi znaki iz trte. Tupatam so dospeli do prijaznih trat, pogrnjenih s travo in okrašenih s cveticami.

Nišli so množino raznih stvari, nad katerimi so se lahko radovali, ali ničesar, kar bi obdobjevali. Spoznali so, da je bil otok kakor tri milje dolg in četrt milje širok in da ga je ločil od najbližjega brega ozek preliv, ki je bil širok komaj dvesto jardov. Kopali so se skoro vsako uro in tako je bilo že skoro sredi popoldneva, ko so se vrnili nazaj v svoje taborišče. Bili so preveč lačni, da bi se ustavili in šli lovit ribe; polegli so se v senci, se lotili gnjati in se začeli razgovarjati. Razgovor pa je kmalu začel zastajati in je naposled popolnoma utihnil. Tihota, svečanost, ki je prevela gozd, in čut samote so začeli učinkovati na dušo dečkov. Začeli so razmišljati. Lotevalo se jih je neko negotovo hrepenenje, ki je zavzelo kmalu nejasno obliko — bilo je porajajoče se domotožje. Celo Finn Rdečeroški je sanjaril o svojih stopnicah in praznih svinjakihi. Ali bilo jih je sram svoje slabosti in nobeden ni imel poguma, da bi izgovoril svoje misli.

jih govore nad kruhom, predno ga vržejo v vodo. "Saj ne govore ničesar nad njim," je rekel Huck. "Na svoje oči sem jih videl in ničesar niso govorili."

Vihar je besnel vso noč, ampak zgodilo se ni nič posebnega. Ko pa je gospoda drugo jutro prišla na zajtrk, je bila zopet krvava lista na tleh. "Kriv ni Paragonov odstranjevalec madežev," je dejal Washington, "neštevilkokrat sem ga že preizkusil; strah ima svoje prste vmes." Vdrugič je odstranil lišče, ampak naslednjega dne se je zopet povrnila. Prav tako tudi tretje jutro, dasi je zvečer gospod Otis sam zaklenil knjižnico in vzel ključ s seboj. Vsa rodbina se je živahno zanimala. Gospod Otis je domneval, da je preodločno zanikaval strahu; gospa Otisova pa je sklenila, da se pridruži psihični družbi, in Washington je pripravil dolgo

pisanje na gospoda Mayersa in Pedmora o krvavih lišah, če niso v zvezi z zločinom. Se tisto noč so odpadli vsi dvomi o dejstvenem bivanju prikazni. Dan je bil topel in solnčen in v večernem hladu se je peljala vsa rodbina na sprehod. Vrnili se niso do devetih domov in po povratku so nekaj malega večerjali. Razgovor se ni prav nič dotikal strahov, da niso bili dan niti primarni pogoji doveznega pričakovanja, katerim navadno šele slede pojavi duhovnih prikazni. Kakor mi je pozneje gospod Otis sam pravil, se je razpletal pogovor o rečeh, ki so običajni predmet razgovora pri Amerikancih boljše vrste, na primer: da miss Davenport ogromno nadkriljuje Suro Bernhardovo kot igračka, da celo v najboljših angleških hišah ni dobiti ajdove moke in koruzne kaše, ali o pomenu Bostona za razvoj svetovne duše, o koristi prtljajnih listkov na potovanju, o finosti newyorškega naglasa v primeri z londonskim zategovanjem zlogov. Nadnaravnega ni nihče omenjal niti v besedico in nikomur ni padlo v glavo, da bi bil kakorkoli namignil na sira Simona de Canterville. Ob enajstih je familija vstala, o polnoči so ugasnile vse luči. Čez nekaj časa je vzbudil gospoda Otisa čuden šum na hodniku pred njegovimi durmi. Kakor žvenket kovine se je razlegalo in zmerom bližje je prihajalo. Vstal je, uprasnil vžgalico in pogledal na uro. Ena. Miren je bil, štel utripe, ki so bili popolnoma normalni. Čuden šum ni pojenjal in hkratu je čisto odločno slišal odmev korakov. Zlezel je v copate vzel steklenico z dolgim vratom iz omariče in odprl dur. Sebi nasproti je zagledal starega moža strašne vnajnosti. Njegove oči so bile kakor razbeljeno ogrije, sivi lasje so mu spleteni v štrinah padali po plečih, njegova obleka starodavnega kroja je bila zamazana in raztrgana. Z rok in z nog so visle težke, zarjavele verige.

Venceclav Sejavec: Gospa z rdečim nosom

Ali jo poznate, gospo z rdečim nosom? Najbrže poročete, da ne, da je niti od daleč ne slutite, niti v svojih najkritejših mislih ne. Verjamem, zakaj še gospa sama se zelo, zelo dolgo ni poznala. Nekega dne je stala gospa Amalija pred zrcalom, vesela je bila sama sebe, svojih lepih ličec, svetlih las in prelepih oči. Ah, te oči! Gospa Amalija se je skoraj sama vanje zaljubila. Razposajeno so oživele oči gospe Amalije, iskrale so se kot dva plamenčka in rahlo božale in objemale v zrcalu ta srčkani obraz gospe Amalije. Tiho so begale gospejine oči po prijaznem obrazu, od lepe bradice, pa gori do belega čela, do lepih narahlo skodranih svetlih las, in se končno ustavile na — nosu. Amalijo je nekaj izpreletelo, vse nežno in lepo telo ji je plaho vtretjalo, na čelu so se mahoma prikazale temne gubice kakor blede oblake, ki plove po svetlem zirkamem lazurju. Oči gospe Amalije so zastrmele same vase sebi, da ne bi videle — nosu, ki je medlo, toda vidno rdeli sredi legega belega obličja. Gospa Amalija je zaprla oči, jih mahoma zopet odprla, da bi izprevidela svojo zmoto — pa oh, ni bila zmota, resnica je bila — nos je lahko rdel, bil je kakor plaha oranžna rožica. Gospa Amalija je prestrašena stopila od zrcala, skoraj jezna

je bila nanj, na nedolžno zrcalo na steni. Se najbolj pa na svoj nesrečni nos, ki kvari in disharmonira njeno prelepo obličje. Ob eni popoldne je prišel domov gospod Julij, prijazen, okrogel, zdrav in postaven mož, uradnik neke ljubljanske banke. Prijazno se je na smejal gospod Julij svoji dražestni, prijazni in mehko so jo pobožale njegove oči; skoraj da so se prestrašile, zakaj gospa Amalija — sicer najveselejša, prijazna in živahna kot svetlo solnce — je bila danes vsa tiha, vsa žalostna, komaj da je pozdravila svojega dragega Odiseja. "Kaj ti je?" se je upal boječe vprašati gospod Julij. "Oh nič, če nič ne opaziš!" "Nič... je mislil gospod Julij, a samo misli, zakaj beseda ni prišla iz njegovih ust, ker so mu oči po najhitrejši pošti sporočile, da ima gospa Amalija, njegova stokrat ljubljena in poljubljena... Ne, ni smel misliti dokonca, zakaj zdelo se mu je, da je to nemogoče, zdelo se mu je, da ga varajo njegove oči. Ne, gospa Amalija nima — rdečega nosu. Toda prepočasni je sopihali brzi vlak misli gospoda Julija, zakaj njegova najdražja je že segla po robcu in si je z njim zakrila oči in nesrečni rdeči nos. In njeno prežalostno srce ni moglo drugega kakor vzdihniti: "Oh, oh, oh... Da se je prav meni kaj takega namerilo! Oh, oh, oh..." In gospa Amalija je zajokala, žalostno do dna svojega nesrečnega srca. Kakor kvovan je stal gospod Julij, prav res da je bil tudi on ves potr. Toda, hej! Glej, pojavila, rodila se je v njegovih zamotanih velikih možganih misel, vredna ljubljanskega meščana dvajsetega stoletja: "Vsaka bolezen je ozdravljiva, pa bi ta ne bila!" — Samega sebe vesel je hitro stopil k gospe: "Vzdrami se, draga moja! To se da odpraviti. Gotovo si se nekoliko prehladila, pa je zdaj ta zlomek prišel v hišo. Jutri estani v postelji. Pavlina (bila je to domača služkinja) ti pripravi nekaj čaja, pa bo spet vse dobro." Hvaležno ga je pogledala gospa Amalija, sama hvaležnost je bila njenih prijaznih oči. Drugi dan je gospa Amalija res ostala v postelji in Pavlina ji je pripravila pravi in pristni "Budha čaj". Komaj je z živim zaupanjem izpila prvo skodelico, že si je dala prinesiti zrcalo ter je neutegoma pogledala v dobri veri, da... Toda, o groza! Njen nesrečni nos je še bolj rdel, še bolj se je svetil, da ne prav zares se je svetil, tako nekam boječe še, a svetil se je le. Gospa Amalija se je vsa nesrečna zgrudila v mehke blazine. Pavlini se je kar smilila, prav srčno se ji je smilila. In v Pavlininem srcu, da, v srcu in ne morda v glavi se je porodila sočutna misel: "Morda bi pa še eno skodelico, gospa?" "Saj, res..." je pripomnila gospa Amalija ter v burnem upanju izpila novo skodelico in potem spet pogledala v zrcalo. In... Pa kaj bi pravil! Še bolj žalostna kakor prej se je zgrudila v blazine in bridko, bridko zajokala... Toda v nesreči je človek iznajdljiv, hitro najde novo pot, po kateri se reši. Tudi gospe Amaliji je prišla srečna, presrečna misel. Mahoma je vstala in se jela z največjo skrbjo umivati; prepričana je bila, da bo zdaj vse dobro, da ji ovene ta nesrečna oranžna roža. Izbrisala se je z vso skrbjo, zlasti skrbno je brišala s svojo spretno roko nesrečni nos, zaradi katerega je sama še bolj, še tisočkrat bolj nesrečna. Pa glej! Čim skrbneje je opravljala svoje delo, tem bolj je roža cvela, cvela in rdela kakor lepa večerna zarja. Gospa Amalija je bila tako nesrečna, da bolj ni mogla biti, da bolj tudi nikdar prej v svojem življenju ni bila. Gospa Amalija je bila napredna in zavedna ljubljanka in

Slovenka in kot taka je bila naročna na neki ženski list, ki je reševal vsa sodobna vprašanja ženskega sveta in življenja in dajal vrhu tega že razne prekoristne nasvete v najrazličnejših zadevah. Dobra misel je iznova prišla gospe Amaliji. Takoj je vzela pero v svojo lepo in mehko roko in pisala uredniku ženskega lista, naj ji neutegoma odgovori in svetuje v njeni prevažni zadevi. V nekaj dneh je dobila gospa Amalija odgovor, pa bil je tudi skrajni čas, zakaj njena roža se je bila že bobotno razcvela in neka prijateljica, ki jo je obiskala, ji je izrekla že svoje najsrčneše sočutje in jo je pomilovala z najžalostnejšimi besedami, češ joj tebi nesrečnica, javnemu življenju se boš morala povsem odtegniti. In pomislite! Ženska naših dni, vrhu tega ljubljanka in zavedna Slovenka, pa bi se morala odtegniti javnemu življenju. In to v cvetu let in sredi tako zanimivega časa! Oh, oh, preoh! Toda kaj to! Recept je prišel in od vsega uvaževanja vredne dame! To ni kar si bodi! Bo, bo, še vse bo dobro! "Pudrajte si nos, pudrajte in varujte se alkoholnih pijač" tako se je glasil odgovor urednice, spoštovane in tudi spoštovane vredne dame. Gospa Amalija se je z vsem zaupanjem oprijela tega novega nasveta: Izvrševala ga je z vso skrbjo, z vso vneto in z največjim zaupanjem, da ji bo koristil,

FARMA NA PRODAJ Prodaj 50 akrov obsegajočo farmo poleg tlakovane ceste, le 10 minut hoda do železniške postaje, pošte in do šole. Tudi sta dva premerogorva na unijaki podlagi. Tu je dober trg za vse; posebno pa za mleko. Devet sobnaha hiša in vsa druga potrebna poslopja, v hiši je električna razsvetljava in velik furnes za gorkoto, ki greje vse sobe. Poleg hiše je lep sadni vrt poln mladega sadnega drevja in nekaj trte. Tu je res lepa prilika za pravega človeka. Prodaj zato, ker si jaz dosti na farme ne razumem in radi slabega zdravlja v družini. Prodaj po zelo zmerni ceni. Za več pojasnila obrnite se osebno ali pismo na naslov: Ignac Jereb, P. O. Box 125, Piney Fork, Ohio. (Adv.)

MATJJA SKENDER JAVNI NOTAR na Ameriko in stari kraj 1122 E. Ohio St. Telefon CEDAR 4573 N. S. Pittsburgh, Pa. Izdeluje pooblastila, kupne pogodbe, pobotnice, oporoke in vse druge v notarsko stroko spadajoče spise. Pišite, telefonirajte, ali pridite osebno.

Ali ste že začeli agitacijo za DNEVNIK PROSVETO? Kampanja je sedaj v polnem teku in prvi uspehi so se že pokazali. Ne bodite vi zadnji priglasičenjem v to kampanjo. Prijavite takoj! Pridobite svojega znanca in prijatelja, da se takoj naroči na Prosveto. Čaka vas lepa nagrada, če pošljete dve ali več obnovljenih naročnin; ali pa vsaj eno novo. Brez odbite provizije ste za enega novega naročnika za pol leta upravičeni do knjige "JIMMY HIGGINS" vredne \$1; za celoletno naročnino dobite "SLOVENSKO-ANGLEŠKO SLOVNIČO" vredno \$2, ali pa druge knjige iz založbe "Književna matica" vrednosti \$2. Za dve celoletni naročnini dobite lepo in debele knjigo "AMERIŠKI SLOVENC", vredno \$5, ali pa druge knjige v vrednosti \$5. Vsi bratje in sestre S. N. P. J., takoj na delo za nove naročnike! Zlasti pa dopisniki, ki pišete, kako priljubljena vam je Prosveta. Še z agitacijo dokazite, da vam je res priljubljena in da delate za njeno razširjenje. Naročnina je za celo leto \$6, za pol leta \$2.50; za Chicago in Cicero celoletno \$6.50, za Evropo \$8. IZPOLNITE IN VERNITE TA KUPON.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. ima v zalogi sledeče knjige: AMERIŠKI SLOVENC — izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00 Slovensko-Angleška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00 Zakon Biogenesije — tomlači naravne nauke in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50 Pater Malaventura — V Kabaretu — zanimiva povest iz življenja ameriških franciskancov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50 Zajedalci — resnična povest in prava ilustracija doslej skrivnega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75 Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal slavni ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00 Zapiski S. ročne konvencije S. N. P. J., 282 strani mehko vezana, stane samo \$0.50 "Erbenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo \$0.25 "Informator" — knjižica s vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člane — stane samo \$0.20 Pišite poje na: KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. 2667 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.